

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/26951,Konferencja-naukowa-60-rocznica-oblawy-augustowskiej.html>
02.03.2026, 10:23

Strona znajduje się w archiwum.

Konferencja naukowa „60. rocznica obławy augustowskiej

16.07.2005

W dniach 16 i 17 lipca 2005 r. w Augustowie i Gibach odbyły się uroczyste obchody 60. rocznicy obławy augustowskiej – największej zbrodni popełnionej na Polakach po II wojnie światowej. Uroczystości zorganizował białostocki Oddział IPN oraz samorzady Augustowa, Sejn, Gib i Suwałk. Wzięli w nich udział przedstawiciele najwyższych władz państwowych i kościelnych.

Prezydenta RP reprezentował gen. Tadeusz Bałachowicz, zastępca szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego, zaś w imieniu Premiera RP przybyła podsekretarz stanu Olga Iwaniak. Obecni byli także Prezes IPN prof. Leon Kieres oraz wiceprezesi: prof. Witold Kulesza, dr Grzegorz Ciecierski i Janusz Krupski, a także wiceprzewodniczący Kolegium IPN Franciszek Gryciuk. Uroczystościom po raz pierwszy nadano charakter ogólnopolski.

Obchody rocznicowe rozpoczęła konferencja naukowa, która odbyła się 16 lipca w wypełnionej po brzegi sali Domu Parafialnego przy Bazylice Mniejszej p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Augustowie. Podczas konferencji prowadzonej przez wiceprezesa IPN Janusza Krupskiego wygłoszono sześć referatów:

1. Piotr Łapiński (IPN Białystok) – Podziemie niepodległościowe w pow. suwalskim i augustowskim w latach 1939-1944 – zarys dziejów
2. Zbigniew i Danuta Kaszlejowie (Augustów) – Podziemie niepodległościowe na Suwalszczyźnie i Augustowszczyźnie po roku 1944<
3. Mariusz Filipowicz (IPN Białystok) – Obława augustowska w lipcu 1945 r.
4. Tadeusz Radziwonowicz (Suwałki) – Obława a władze lokalne
5. Jan Jerzy Milewski (IPN Białystok) – Zaginieni w obławie augustowskiej – poszukiwania i pamięć
6. Prok. Tomasz Kamiński (IPN Białystok) – Specyfika postępowań karnych dotyczących zbrodni komunistycznych – wybrane zagadnienia na przykładzie śledztwa w sprawie tzw. obławy augustowskiej

Po konferencji uczestnicy uroczystości przeszli ulicami Augustowa na miejsce otwarcia wystawy

„Zaginieni w obławie augustowskiej” – Plac przy Bazylice Mniejszej p.w. NSPJ. Pochodowi towarzyszyła muzyka marszowa i patriotyczna, wykonywana przez młodzieżową orkiestrę dętą z Augustowa. Wystawa, otworzona w obecności licznej grupy miejscowej ludności wywołała ogromne wzruszenie obecnych, szczególnie rodzin i znajomych zaginionych w obławie augustowskiej. Pierwszy dzień obchodów zakończył koncert poezji śpiewanej „Spieszmy się kochać ludzi...” na motywach poezji ks. J. Twardowskiego, w wykonaniu Zespołu „Wieża Babel” z recytacjami Krzysztofa Kolbergera.

17 lipca obchody przeniosły się do Gib. Przy pomniku – symbolicznym grobie pomordowanych, zebrało się ponad tysiąc członków rodzin zaginionych w obławie, kombatanów oraz wypoczywających w okolicy turystów z całego kraju. Mszy świętej koncelebrewanej przewodniczył abp Edmund Piszcz, metropolita warmiński. Homilię wygłosił Antoni Pacyfik Dydycz, biskup drohiczyński. W koncelebrze wziął również udział biskup ełcki Jerzy Mazur.

Po mszy odczytano listy od Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego i Premiera Marka Belki. List do uczestników uroczystości skierowali też minister ds. kombatanów Jan Turski i marszałek Sejmu Włodzimierz Cimoszewicz.

„Minęło ponad pół wieku, a my wciąż nie jesteśmy w stanie nie tylko ustanowić elementarnej sprawiedliwości, ale nie możemy nawet ustalić miejsca pochówku ofiar, godnie uczcić ich męki i cierpienia. Ci, którzy mogliby nam w tym pomóc, tchórzliwie wykręcają się od przyjęcia na siebie odpowiedzialności” - napisał w swoim liście premier Marek Belka. Przypomniał, że w obławie uczestniczyły też oddziały Ludowego Wojska Polskiego, UB oraz milicja. „Wyrażam uznanie tym wszystkim, którzy mimo zakazu głośnego mówienia o tej zbrodni, starali się ustalić prawdę i przywrócić wiedzę o obławie augustowskiej podręcznikom historii i powszechnej świadomości: historykom i prokuratorom z IPN-u, którzy dziś, po tylu latach, próbują zrekonstruować bieg wypadków, by doprowadzić przestępców i sprawców przed oblicze Sprawiedliwości” – napisał Premier.

Jak stwierdził Prezes IPN prof. Leon Kieres: „Wyjaśnienie tajemnicy obławy augustowskiej jest obecnie jednym z najważniejszych zadań Instytutu Pamięci Narodowej, chociaż brakuje odzewu Rosjan by pomóc dojść do prawdy”. Prezes IPN zapewnił też, że „[...] polskim władzom wystarczy samozaparcia przy wyjaśnianiu tej sprawy, mimo że mogłoby to pogorszyć stosunki z Rosją”.

W imieniu rodzin zaginionych w obławie augustowskiej wystąpił Jan Krzywosz, zarazem członek Ogólnopolskiego Komitetu Poszukiwań Ofiar Zaginionych w Lipcu 1945 r., który w obławie stracił ojca. Odczytał on dramatyczny „Apel w imieniu Rodzin Zaginionych”. „Od początku lat dziewięćdziesiątych, kiedy prezydent Rosji Borys Jelcyn ukląkł pod Krzyżem Katyńskim na warszawskich Powązkach, kiedy zbudowano cmentarze w miejscach spoczynku ofiar zbrodni katyńskiej, również w nas, członków rodzin ofiar obławy lipcowej 1945 r., wstąpiła znowu nadzieja, że prawda o ich losie i miejscu spoczynku zostanie ujawniona. Skoro nie chcą tego uczynić rządy, zwracamy się z apelem o pomoc do narodów rosyjskiego, białoruskiego i innych, zamieszkujących dawny ZSRR. Zwracamy się z prośbą o informacje do osób przeprowadzających obławę i do ich rodzin, do konwojujących uwięzionych, do wszystkich ludzi z bratnich narodów, którzy mają jakieś informacje na temat miejsca ich wiecznego spoczynku. Pomóżcie nam odnaleźć groby naszych bliskich”.

Obława augustowska była największą zbrodnią dokonaną przez Sowieców na obywatelach polskich po zakończeniu II wojny światowej. Mimo to, ani podręczniki szkolne, ani encyklopedie w ogóle nie wspominają na ten temat. W lipcu 1945 r. oddziały Armii Czerwonej wspomagane przez UB i WP przeprowadziły szeroko zakrojoną akcję pacyfikacyjną obejmującą tereny Puszczy Augustowskiej i jej okolic. Oddziały radzieckie przetrząsały lasy i wsie, aresztując podejrzanych o kontakty z partyzantką niepodległościową. Zatrzymano niemal 2000 osób. Część z nich, po

przesłuchaniach wróciła do domu. Około 600 osób zostało wywiezionych w nieznanym kierunku i wszelki ślad po nich zaginął.

W końcu lat 80. podejrzewano, że ciała zamordowanych pochowane są w lesie koło Gib. Na przełomie lat 80. i 90. przeprowadzono nawet dwie ekshumacje w tym miejscu, które udowodniły, że są to groby żołnierzy niemieckich. Wówczas w Gibach mieszkańcy postawili krzyż na symbolicznym grobie zaginionych.

Mimo licznych pytań kierowanych przez lata zarówno przez rodziny zaginionych, władze lokalne jak i posłów PRL, jeszcze w końcu lat 80. ówczesny rzecznik rządu Jerzy Urban twierdził podczas jednej z konferencji prasowych, że władze polskie nie posiadają żadnej informacji o tym, jakoby w lipcu 1945 r. zaginęła jakaś grupa obywateli. Prowadzone od początku lat 90. śledztwo prokuratury powszechnej, w 2001 r. zostało przekazane do Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Jednak mimo podjętych działań, nadal nie ustalono ani losów ofiar, ani sprawców ich domniemanej śmierci, ani miejsca ich pochówku. Możliwości działań prokuratora na terenie kraju zostały już wyczerpane. Kilkakrotne prośby o pomoc prawną od strony rosyjskiej pozostają bez odpowiedzi.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Białystok

